

Årsrapport | 2015

Over: Lærerkonferansen 2015

Rapport på egne virksomhetsmål og resultatoppfølging på nasjonale styringsparametere for 2015 og plan for virksomheten og disponering av statstilskuddet i 2016.

STEINERHØYSKOLEN | OSLO

Professor Dahls gate 30, 0260 Oslo
+47 22 54 05 90

www.rshoyskolen.no | adm@rshoyskolen.no

INNHold

<u>1</u>	<u>STYRETS BERETNING.....</u>	<u>2</u>
1.1	STYRETS OVERORDNETE VURDERING AV DE SAMLETE RESULTATER, RESSURSBruk OG MÅLOPPNÅELSE FOR 2015	2
1.2	KORT OMTALE AV SENTRALE FORHOLD, INTERNE OG EKSTERNE, SOM HAR HATT BETYDELIG INNVIRKNING PÅ OPPNÅDDE RESULTATER	2
1.3	EN OVERORDNET FREMSTILLING AV DE VIKTIGSTE PRIORITERINGENE FOR 2016	3
1.4	STYRETS OVERORDNETE VURDERING AV STEINERHØYSKOLENS MULIGHETER OG UTFORDRINGER FREMOVER .	3
1.5	LIKESTILLING, DISKRIMINERING OG TILGJENGELIGHET	4
1.6	SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP.....	4
<u>2</u>	<u>INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL</u>	<u>5</u>
<u>3</u>	<u>ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER</u>	<u>5</u>
3.1	SEKTORMÅL 1: HØY KVALITET I UTDANNING OG FORSKNING.....	5
3.2	SEKTORMÅL 2: FORSKNING OG UTDANNING FOR VELFERD, VERDISKAPING OG OMSTILLING	12
3.3	SEKTORMÅL 3: GOD TILGANG TIL UTDANNING	14
3.4	SEKTORMÅL 4: EFFEKTIV, MANGFOLDIG OG SOLID HØYERE UTDANNINGSSEKTOR OG FORSKNINGSSYSTEM .	15
<u>4</u>	<u>STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN</u>	<u>17</u>
<u>5</u>	<u>VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER.....</u>	<u>18</u>
5.1	INSTITUSJONENS SAMFUNNSOPPDRAK OG EGENART.....	18
5.2	UTFORDRINGER OG FRAMTIDSUTSIKTER	18
5.3	STEINERHØYSKOLENS PRIORITERTE MÅL FOR 2016	19
5.4	HVORDAN SYNLI GGJØRES DETTE I BUDSJETTET?.....	20
<u>6</u>	<u>FORELØPIG ÅRSREGNSKAP OG LEDELSESKOMMENTAR</u>	<u>22</u>
6.1	LEDELSESKOMMENTAR FOR 2015.....	22

1 Styrets beretning

1.1 Styrets overordnede vurdering av de samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse for 2015

Steinerhøyskolens styre mener det er grunnlag til drift til tross for et stort underskudd også i 2015. I andre halvår kom den økonomiske situasjonen under kontroll og ble stabilisert, og planer for reduksjon i bemanning og økonomisering ble utarbeidet og iverksatt. Ytterligere tiltak iverksettes i 2016.

Styret anerkjenner at det arbeides systematisk og kontinuerlig med å oppfylle krav til forskning og kompetanse innenfor høyskolens kjerneområder, og ser at dette har vært medvirkende til stor ressursbruk i 2015.

Kort oppsummering:

- forbruket har vært for stort
- bindende avtaler inngått i 2014 fikk følger for årsregnskapet 2015

I siste kvartal 2015 iverksatte styret og ledelsen ved Steinerhøyskolen en innsamlingsaksjon blant samarbeidspartnere og støttespillere for å styrke egenkapitalen og kompensere for noe av det som gikk tapt. Aksjonen ga gode resultater.

Styret ser at Steinerhøyskolen tiltrekker seg mange flere søkere til grunnutdanningene enn tidligere, men det har likevel ikke resultert i at flere tar imot studieplassen. Styret mener at dette kan henge sammen med manglende avklaringer knyttet til kompetanse og påbygningsmuligheter etter endt utdanning. Det blir viktig å utrede påbygnings- og overgangsmuligheter/kompetanse for høyskolens kandidater i tiden framover.

Det totale studenttallet i høstsemesteret har økt i 2015 (257 – mot 230, 2014) på grunn av høyskolens videreutdanningstilbud og studenter som tar enkeltemner i våre grunnutdanninger.

1.2 Kort omtale av sentrale forhold, interne og eksterne, som har hatt betydelig innvirkning på oppnådde resultater

Pedagogiske utdanninger har generelt hatt en svakere tilstrømming enn ønskelig de senere år. Dette har også vært tilfelle for Steinerhøyskolen. Steinerhøyskolens definerte samfunnsoppdrag er å utdanne for steinerskoler, steinerbarnehager og sosialterapeutiske virksomheter. Bredden i studietilbudet (les: strukturkostnader) og lavere antall studenter enn ønskelig, innebærer fortsatt betydelig press på økonomien og krever stram styring.

Etterspørselen etter steinerskolelærere øker de nærmeste årene på grunn av at mange ansatte nærmer seg pensjonsalder. Ifølge en undersøkelse gjennomført av Steinerskoleforbundet i 2013 vil steinerskolene trenge 320 nye lærere i løpet av en 10-års periode. Situasjonen i steinerbarnehagene er mindre akutt så lenge kravet til antall pedagoger pr. avdeling er som nå. For de sosialterapeutiske virksomhetene er det et reelt behov for utdannede innenfor høyere utdanning i helse- og sosialfag.

Steinerhøyskolen har ikke sponsorer eller inntekter utover statlige tilskudd, og den skiller seg på denne måten fra flere av de øvrige små, private høyskolene. På grunn av høyskolens akutte

økonomiske krise i 2015 bidrog likevel samarbeidspartnere, støttespillere, fond og legater med til sammen 1,3 millioner kroner. Styret og høyskolens ledelse må arbeide med å finne nye og forutsigbare, langsiktige finansieringskilder for framtiden.

Bedre økonomi vil gjøre det mulig å:

- markedsføre studietilbudene og profilere Steinerhøyskolens verdier og egenart
- forsterke fagmiljøet med forskning og førstestillingskompetanse
- øke lønninger og dermed øke muligheten for å sikre ung og kompetent arbeidskraft
- øke bemanning, faglig og administrativt

1.3 En overordnet fremstilling av de viktigste prioriteringene for 2016

Steinerhøyskolens prioriterte mål for 2016 er:

- rekruttering: øke tilstrømning og gjennomstrømning
 - avklare påbygnings- og overgangsordninger til offentlig utdanning/kompetanse
- å profilere egenart, verdier og kompetanse/kompetansemuligheter
- å styrke forskning, utviklingsarbeid, publisering og formidling
- å heve og ivareta kompetanse innenfor kjerneområdene
- å øke inntektene, blant annet gjennom bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet som:
 - Prosjektet *Lærerutdanning 2017*
 - Revisjon av *læreplan for steinerskolene*
 - Arrangere nasjonalt lærerstevne

1.4 Styrets overordnede vurdering av Steinerhøyskolens muligheter og utfordringer fremover

Steinerhøyskolen representerer kvaliteter, verdier og et menneskesyn som mange slutter seg til. Det er derfor grunn til å tro at kompetanse på dette feltet i større grad vil bli etterspurt i årene som kommer. Derfor anses målet om å rekruttere langt flere studenter i framtiden som realistisk. Steinerhøyskolens muligheter ligger i å bli tydeligere og mer synlig, slik at flere finner frem til studietilbudene og verdiene de formidler. Muligheter for mobilitet, påbygnings- og gode overgangsordninger til annen utdanning/kompetanse må bygges ut for å realisere et slikt potensiale. Større synlighet og bedre dialog med øvrige aktører i universitets- og høyskolesektoren vil også bidra til at flere unge mennesker som deler disse verdiene vil vurdere Steinerhøyskolen som et fremtidig arbeidssted.

De største fremtidige utfordringene ligger først og fremst på tre områder:

- a) rekruttere nok studenter til å sikre videre drift på kort sikt og dekke Steinerskolenes, - barnehagenes og de sosialterapeutiske virksomhetenes behov i framtiden
- b) svare på myndighetenes krav til og ambisjoner for universiteter og høyskoler og ivareta Steinerhøyskolens formål og eksistensberettigelse
- c) hente inn ekstern finansiering/gavepenger

1.5 Likestilling, diskriminering og tilgjengelighet

Stiftelsen hadde 22 årsverk i 2015 hvorav 73 % kvinner og 27 % er menn. Styret bestod av 5 kvinner og 4 menn.

Stiftelsen lønner ikke etter kjønn. Styret mener det ikke er behov for konkrete likestillingstiltak, og at det allerede tas tilstrekkelig hensyn til likestilling. Steinerpedagogisk kompetanse på det akademiske nivået høyskolen trenger er mangelvare. Dette betyr eksempelvis at kjønn og etnisitet er underordnet faglige kvalifikasjoner.

Stiftelsen er en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering på bakgrunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, språk eller livssyn. Dette ivaretas gjennom like vilkår, rettigheter og muligheter i ansettelses- og arbeidsforholdet. Tiltak vurderes og utformes etter behov i virksomheten.

Steinerhøyskolen legger vekt på å tilrettelegge forholdene for studenter og besøkende slik at alle kan få godt utbytte av høyskolens tilbud. I 2014 installerte huseier ny heis. Per i dag må rullestolbrukere bruke en sideinngang for å komme direkte til heisen, da det ikke har vært mulig for huseier å investere i rullestolheis i 2015.

1.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

• Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser)

Det er gjennomført/revidert ROS-analyse for både 2014 og 2015. ROS-analysen følges opp gjennom egen handlingsplan og i samarbeid med Unicare bedriftshelsetjeneste.

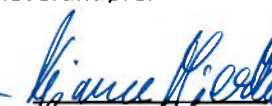
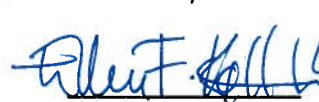
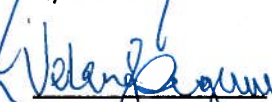
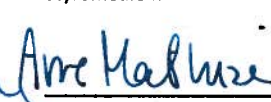
• Kriseøvelser

Følgende kriseøvelser er gjennomført i 2015:

- 13.august: Alle medarbeidere gjennomgikk høyskolens system for beredskap og krisehåndtering og skriftlig informasjon ble delt ut
- 19.august: Detaljert informasjon til alle studenter om rutiner ved brann, evakuering, trusler m.m. ble gjennomgått muntlig ved studiestart.
- Informasjon om høyskolens rutiner og krisehåndtering inngår i studiehåndbok som alle studenter får tilgang til elektronisk og/eller trykket versjon ved oppstart av studier.
- 2 brannøvelser/evakueringsøvelser ble gjennomført og evaluert i 2015 i samarbeid med Briskeby Brannstasjon.

• Styringssystem for informasjonssikkerhet

Styringssystemet for informasjonssikkerhet ble kontrollert, evaluert og revidert i mai 2015 i samarbeid med våre leverandører.

 Ninon Onarheim Konstituert Styreleder	 Bjarne Hjertholm Styremedlem	 Peter Raaum Styremedlem	 Grace Stene Styremedlem
 Ellen F. Kjøttker Styremedlem	 Velaug Bergum Styremedlem	 Arve Mathisen Styremedlem	 Lindis Forren Styremedlem

2 Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Steinerhøyskolen er en stiftelse som har som formål å tilby studier på lavere og høyere grads nivå, formidle studenters og læreres resultater og bidra til forskning innenfor steinerpedagogikk. Høyskolens samfunnsoppdrag er å tilby steinerpedagogisk grunn-, etter- og videreutdanning til personer som arbeider eller skal arbeide i steinerbarnehager, steinerskoler og sosialterapeutiske virksomheter.

Steinerhøyskolen tilbyr per i dag akkrediterte studier på bachelor- og masternivå: Steinerpedagogisk lærerutdanning (bachelorgrad), Steinerpedagogisk barnehagelærerutdanning (bachelorgrad), Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv (60 stp., tidligere kalt *Studieår i billedkunstfag*) og Antroposofisk sosialpedagogikk (bachelorgrad), samt erfaringsbasert mastergrad i steinerpedagogikk. Som det går frem av studienes navn, er lærerutdanningene og mastergradsstudiet pedagogiske studier, form og farge i steinerpedagogisk perspektiv er et pedagogisk og kunstfagdidaktisk studieår mens sosialpedagogikk har grunnelementer både fra steinerpedagogikk og helsefag.

Steinerhøyskolen tilbyr også enkelte emner/emnegrupper som videreutdanning eller deler av grunnutdanning for studenter som av ulike grunner ikke kan ta hele studiet eller studere på heltid.

Per 1. oktober 2015 var det totalt 257 hel- og deltidsstudenter ved Steinerhøyskolen.

Steinerhøyskolens faglige og administrativt tilsatte teller 28 og utgjør per dato 22 årsverk alt i alt.

I 2015 var Steinerhøyskolens totale omsetning 22,1 millioner kroner hvorav statstilskuddet utgjorde 10,9 millioner kroner.

Rapporter som gjelder for 2015 er publisert på *DBH*.

3 Årets aktiviteter og resultater

Resultater som gjelder nasjonale styringsparametere, er også omtalt under sektormålene.

3.1 Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning

3.1.1 Kvantitativ styringsparameter: Gjennomføring på normert tid

Steinerhøyskolen er kontinuerlig opptatt av å opprettholde og forbedre gjennomstrømmingen ved de ulike studietilbudene. Individuell utdanningsplan utarbeides for studenter som ikke har mulighet til å fullføre studier på normert tid grunnet helse eller andre forhold. Steinerhøyskolen gir god veiledning og oppfølging (jfr. NOKUTs Studiebarometeret og interne undersøkelser av studiekvalitet og læringsmiljø), har god oversikt og fanger opp de studentene som kan og vil fullføre sine studier.

Det er kun lærerutdanning og barnehagelærerutdanning, heltid, som fanges opp av dette styringsparametret i DBH, da øvrige studietilbud ved høyskolen er deltidsutdanninger eller årsstudium. Det er forbedringspotensial i ytterligere tiltak tilknyttet gjennomstrømming, men først og fremst er Steinerhøyskolens økonomiske resultat en konsekvens av svak tilstrømning til grunnutdanningene.

Tall fra Steinerhøyskolen viser at 20 % (21,9 %) av studentene på høyskolens to heltidsutdanninger på *bachelornivå*, lærer- og barnehagelærerutdanning, gjennomførte på normert tid i 2015 (tall fra 2014 i parentes).

Dette er fortsatt lavt. Studentgruppene er små, og naturlige variasjoner fra kull til kull får store utslag. Det er derfor vanskelig å vurdere hva tallene egentlig betyr. Det er lite som tyder på at det henger sammen med mangelfull oppfølging av studentene jfr. *Studiebarometeret 2014*. I NOKUTs undersøkelse kommer det tydelig frem at studentene er fornøyd med undervisningen, oppfølgingen, studiets innhold og læringsmiljø. Det vurderes slik at det er utenforliggende faktorer (alder, familie, helse m.m.) som i stor grad er årsak til avbrudd, permisjoner og lignende.

Vi har analysert statistikken fra DBH og ser noen årsaker til lav gjennomstrømningsprosent:

- Lav tilstrømming er en påvirkende faktor. Høyskolens hovedmålsetting er å øke studenttilstrømming.
- Gjennomsnittsalderen ved høyskolens studier har de siste årene vært nokså høy, over 30 år, noe som kan tilsa at mange av studentene er i en livssituasjon som kan føre til at ordinært studieløp ikke lar seg gjennomføre. Det er også en økende forespørsel om innpassing i grader.

Steinerhøyskolen implementerte nytt studieadministrativt system høsten 2015, og dette vil på sikt gi bedre data om studenters studieløp og gjennomføring.

Gjennomstrømming, studiepoengproduksjon og normert tid

Steinerhøyskolen har kun to fulltids studieprogrammer som inngår i statistikk over gjennomføring på normert tid. Alle øvrige tilbud faller utenom denne statistikken fordi de er på deltid eller av kortere varighet. På grunn av overgang til nytt studieadministrativt system, har Steinerhøyskolen heller ikke i år egne data på *gjennomføring iht. utdanningsplan*, men vil rapportere på dette fra 2016.

De siste årene har etterspørselen etter kompetanseheving i steinerskolene og -barnehagene blitt stadig høyere. Fra 2010 begynte derfor høyskolen å tilby enkeltemner fra lærer- og barnehagelærerutdanningen. Dette har medført en liten økning i studenttall og studiepoengproduksjon totalt sett, men har samtidig ført til at poengproduksjonen per student har gått ned (jfr. tabell nedenfor). Denne utviklingen understreker Steinerhøyskolens behov for å øke tilstrømmingen til høyskolens grunnutdanninger, heltid.

Studiepoengproduksjon, gjennomsnitt per student på tvers av:

- Studieprogram heltid/deltid (60, 40 eller 36 studiepoeng per år)
- Studiebelastning per program (fra 15 til 60 studiepoeng per år)
- Videreutdanning/enkeltemner (15 eller 30 studiepoeng per år)

År	Studiepoeng per student Vårsemesteret	Studiepoeng per student Høstsemesteret	Studiepoeng per student Hele året
2015	18,76	12,07	30,45
2014	18,01	15,04	30,65
2013	17,75	17,69	35,44
2012	20,3	21,01	41,28
2011	20,2	19,03	39,16
2010	21,72	19,94	41,48

3.1.2 Kvalitativ styringsparameter: Studentene skal lykkes med å oppnå læringsutbytte som er definert for studieprogrammene

Steinerhøgskolens kvalitetspolitikk har vært å sørge for god kommunikasjon, lave terskler og åpne dører slik at dialog og samhandling blir enklest mulig. Det er små og gjennomsiktede forhold ved høyskolen, og relasjonen mellom studenter og høyskolens medarbeidere sikrer studentene nødvendig oppfølging og tilrettelegging for å kunne nå studiets målsettinger. Studentene får god informasjon om de ulike emnenes inndeling og mål, krav til oppmøte, arbeidskrav, forventet arbeidsomfang, pensumlitteratur og hvordan faglig nivå og egnethet blir vurdert og kontrollert. Hver student har dessuten en mentor de kan rådføre seg med og som tar initiativ overfor studenter som står i fare for å miste grepet på studiene. God informasjon og oppfølging (oppgaveveiledning og tilbakemelding, praksisveiledning og mentorordning) bidrar til å skape klarhet og sikre at læringsutbyttet kan nås.

Det gjennomføres årlige studentevalueringer som tar for seg ulike sider av studiets kvalitet. Studentenes vurdering av hvilke muligheter de har hatt til å oppnå forventet læringsutbytte blir besvart i de spørsmål evalueringene tar opp. I tillegg utformes det årlige eksamensrapporter som evaluerer resultatene samt viser en utvikling over tid. Steinerhøgskolens faglig ansatte og ledelse analyserer resultatene fra disse evalueringene og vurderer om tiltak bør igangsettes, og i tilfelle hvilke.

Studentenes gjennomstrømming på normert tid (se ovenfor) ligger i 2015 under landsgjennomsnittet for fulltidsstudieprogrammene for sektoren. Kvalitetssikringssystemet legger opp til årlige evalueringer fra studentgruppene, og det er ingen indikasjoner på at høyskolens undervisning eller oppfølging av studentene er medvirkende til lav gjennomstrømming i 2015.

Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv (Studieår i billedkunstfag), sosialpedagogikk (deltid, 4 år), barnehagelærerutdanning (deltid 5 år), videreutdanning (varierende lengde) er studietilbud som ikke fanges opp av styringsparametret, sektormål 1. Gjennomføring på disse studiene i forhold til gjeldende varighet er høy, og vi kan dermed konkludere med at studentenes muligheter til å oppnå læringsutbyttet er god. Nedenfor fremgår en oversikt over de studieprogrammene som ikke fanges opp av sektormål 1:

Studieprogram	Varighet	2014	%	2015	%
Master	3 år – 120 stp	8 av 13	61,5 %	10 av 21	47,6 %
Sosialpedagogikk	4 år – 180 stp	*	-	*	-
Barnehagelærerutdanning, deltid	5 år – 180 stp	**	-	4 av 8	50 %
Form og farge i steinerpedagogisk perspektiv (Studieår i billedkunstfag)	1 år – 60 stp	8 av 8	100 %	9 av 14	64,3 %

* Sosialpedagogikk startet opp i 2012 og har sitt første avgangskull først i 2016.

** Ingen ordinære avgangsstudenter på dette programmet i 2014.

3.1.3 Kvalitativ styringsparameter: Resultatoppnåelse på forskning ut fra institusjonens egenart

I Steinerhøgskolens strategiske langtidsplan (2005-2015) skisseres en langsiktig og helhetlig plan for forsterkning av forskning, utviklingsarbeid og publisering. Steinerhøgskolens samfunnsoppdrag er å

utvikle steinerpedagogikkens egenart, dvs. å ivareta og styrke samspillet mellom forskning og utdanning internt og mot samarbeidspartnere.

Steinerhøyskolens prioriterte mål innenfor forskning for 2015:

- øke prosentandel førstestillingskompetanse blant faglig tilsatte
- øke vitenskapelig publisering – bli mer synlig innenfor fagområdet pedagogikk og oppvekst
- være synlig og tydelig i verdispørsmål rundt pedagogikk, skole og oppvekst i offentligheten

Steinerhøyskolen bygger opp et fagmiljø blant høyskolens faglige tilsatte med målsetning om å utføre større og mindre utrednings- og forskningsprosjekter.

Vitenskapelig publisering 2015

Steinerhøyskolens medarbeidere har i 2015 hatt stor produksjon av artikler med bruksverdi for høyskolens faglige ansatte og/eller studenter:

Bento, Fabio; *Complexity and change in Waldorf schools: a narrative study into perceptions of decision-making processes*, RoSE Research on Steiner Education (Nivå 1)

Dahlin, Bo m.fl.; *Contemplative Pedagogy and Bodily Ethics*, Other Education: The Journal of Educational Alternatives

Lindholm, Markus; *DNA dispose, but subjects decide. Learning and the extended synthesis*, Biosemiotics (Nivå 1)

Lindholm, Markus m.fl.; *Is distribution of cold stenotherms constrained by temperature? The case of the Arctic fairy shrimp (Branchinecta paludosa O.F. Müller 1788)*, Journal of Thermal Biology (Nivå 1)

Mathisen, Arve; *Rhythms as a Pedagogy of Becoming*, RoSE Research on Steiner Education (Nivå 1)

Mathisen, Arve; *Rhythms in Education and the Art of life*, RoSE Research on Steiner Education (Nivå 1)

Artiklene fra Fabio Bento og Arve Mathisen er basert på resultater fra deres egen forskning og tar opp kjerneområdet for utdanningene ved Steinerhøyskolen. Artiklene vil derfor benyttes som pensumlitteratur i høyskolens studieprogrammer på bachelor- og masternivå.

Presentasjon av forskningsarbeider:

- Straume, Ingerid
Konferansebidrag og faglig presentasjon - Vitenskapelig foredrag
Self-reflexive education: a Castoriadian perspective på European Educational Research Association, Budapest, september 2015.
- Stabel, Anne-Mette
Resultatene fra Anne-Mette Stabels doktorgradsavhandling er etterspurt, og det arbeides med en utgivelse av doktoravhandlingen i bokform. I 2015 har hun holdt en rekke foredrag og presentasjoner av sitt arbeid i steinerpedagogiske fora i Norge og Sverige.
- Edlund, Bente

Resultater fra doktorgradsarbeid og boken «Kulturøyer» (Antropos forlag, 2010) danner grunnlag for Edlunds formidlingsarbeid og deltakelse i ulike faglige nettverk innenfor sosial- og spesialpedagogikk. Hun er etterspurt som foredragsholder i inn- og utland.

Håp i pedagogikken, minikonferanse på Litteraturhuset i Oslo

Store globale og etiske utfordringer i verden krever mennesker som kan tenke nytt, ta ansvar og skape endring. Evne til innlevelse, solidaritet, handlekraft, og dyp forståelse er viktigere enn noensinne.

Forskningsrapporten "Hør på meg" (NOVA, 2014), viste at hver tredje norske ungdom opplever at "alt er et slit", og de uttrykker at de "bekymrer seg for mye". Hver fjerde ungdom har søvnproblemer og hver femte "føler håpløshet med tanke på fremtiden".

Hvordan kan skolen styrke unge menneskers livsmot og framtidshåp, engasjement og handlekraft?

Medvirkende: Marit Akerø (HioA), Marianne Aasen (Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen), Frode Barkved (Steinerhøyskolen), Anna Serafina Kvam (Grønn Ungdom) og Dagny Ringheim (Steinerhøyskolen).

Nasjonal lærerkonferanse arrangert på oppdrag fra Steinerskoleforbundet: *All verdens tid*

Arrangert i oktober 2015, med 253 deltakere.

Temaet *All verdens tid* var inspirert av forskningsprosjektet SKOLETID (støttet av NORENSE) som gjennomføres av høyskolens masterkollegium i samarbeid med nordiske kolleger. Konferansen bestod av flere elementer:

Følgende konferansebidrag i plenum fra høyskolens faglige tilsatte

- *Steinerskolens historie i Norge 1926 - 2015. Fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver*, v/førsteamanuensis Anne-Mette Stabel
- *Å se tid – om eteriske formkrefter i formingsundervisningen*, v/høyskolelektor, Odd Lindbråten
- *Forventning; pedagogikk i spennet mellom prestasjon og inklusjon*, v/førsteamanuensis Bente Edlund
- *På tide med forventning*, v/høyskolelektor Marianne Tellmann
- *Utenfor tiden*, v/førsteamanuensis Markus Lindholm
- *Tidens ånd – steinerskolens framtid* v/førstelektor David Brierley

Forskningsprosjekter ved Steinerhøyskolen med finansiering fra NORENSE

- *Før skolen begynner - Seks steinerpedagogers syn på pedagogisk arbeid med 5-åringer i steinerbarnehagen*

Ansvarlig: Høyskolelektor Renate Krämer Østergaard

Tidsramme: Mai 2015 - desember 2015

Målsetting: Vitenskapelig publisering

- *Brain development, screen use and deep learning*

Ansvarlig: Førsteamanuensis Markus Lindholm

Tidsramme: 2015 - 2016

Målsetting: Vitenskapelig publisering

Forskningsarbeid og bokutgivelse: Hva skal vi med skole? Om steinerskolens utvikling i Norge fra 1926 – 2015 (utgis på Pax forlag i 2016)

Forfatter: Førsteamanuensis Anne-Mette Stabel

Avhandlingen *Visjoner og vilkår - Om steinerskolens utvikling i Norge fra 1926 – 2004* utvides og oppdateres fram til 2015 og utgis på Pax forlag i 2016. Boken vil inneholde et nytt kapittel der historien om steinerskolens utvikling bringes frem til 2015. Prosjektet er støttet av *Fritt Ord*, *Rudolf Steiner Stiftelsen* og *Steinerskoleforbundet*.

«FRUKT» - Forskning, utviklingsarbeid, kunst og tekst

For å styrke og støtte forskning og forskningsbasert undervisning ved høyskolen, ble forskningsprogrammet FRUKT etablert i 2011. Gjennom *FRUKT* møtes faglige tilsatte jevnlig til presentasjoner og drøfting av pågående forsknings- og utviklingsprosjekter. FRUKT er en viktig del av høyskolens interne kompetanseheving og skal bidra til å øke Steinerhøyskolens forskningsresultater.

Kunstnerisk utviklingsarbeid og formidling

I 2015 har Steinerhøyskolens medarbeidere blant annet hatt faglig ansvar for tre konserter, fire utstillinger, seks kunstneriske prosjekter og to dukketeaterforestillinger (se tabell i kap.3.2.2).

Oppsummering og vurdering av Steinerhøyskolens mål for 2015 innenfor området:

- øke prosentandel førstestillingskompetanse blant faglig tilsatte
- øke vitenskapelig publisering – bli mer synlig innenfor fagområdet pedagogikk og oppvekst
- være synlig og tydelig i verdipørsmål rundt pedagogikk, skole og oppvekst i offentligheten

Målet med arbeidet innenfor alle de tre områdene er å styrke og videreutvikle både den akademiske, profesjonsrettede og kunstneriske kompetansen ved høyskolen; og å se disse feltene i sammenheng.

Høyskolen er tilfreds med framdriften i langsiktige prosjekter som er igangsatt og resultatene av satsningsområdene. To prosjekter har fått ekstern finansiering fra NORENSE, og et prosjekt har fått annen ekstern finansiering. Det har lyktes høyskolen å bli mer synlig innenfor fagområdet gjennom økt vitenskapelig publisering og økt formidlingsaktivitet rundt viktige pedagogiske spørsmål og verdier i offentligheten. Flere prosjekter er langsiktige og vil gi resultater på lengre sikt.

3.1.4 Samspill mellom forskning og utdanning

Den forskningen som utføres ved Steinerhøyskolen bringes inn i undervisning og i pensumlitteratur. I samarbeid med steinerskoler, -barnehager, forbund og steinerpedagogiske lærerutdanningsinstitusjoner i Norden har Steinerhøyskolen vært med på å bygge opp et felles forskningsnettverk (NORENSE) med en praksisnær forskningsprofil. Den praksisnære forskningen kan bidra til en samlet forskningskultur med samvirke mellom kunnskapsutvikling i skole, utdanning og forskning.

NORENSE COUNCIL (NC) er forvaltere av det nordiske forskningsprogrammet NORENSE og ledes av førsteamanuensis Anne-Mette Stabel. Det består av tolv medlemmer som representerer høyskolene, steinerskolene, steinerbarnehagene, foreldreforeningene og forbundene i Norge, Sverige og Finland. I 2015 tildelte NORENSE til sammen NOK 270 000 til fem ulike forskningsprosjekter.

Internasjonalt samarbeid for å styrke fagmiljøet

Steinerhøyskolen har en samarbeidsavtale med Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft (www.alanus.de) i Tyskland vedr utveksling av fagpersonell og studenter. Alanus tilbyr dessuten en tyskspråklig variant av Steinerhøyskolens internasjonale masterstudium som i Norge har engelsk som undervisningsspråk. Samarbeidet bidrar til et større fagmiljø og tettere kontakt rundt faglige spørsmål knyttet til forskning og forskningens betydning i undervisningen.

Tidsskriftet RoSE (Research on Steiner Education)

Samarbeidet med Alanus Hochschule har vært betydningsfullt på flere plan, bl.a. med etableringen av det felles fagfellevurdert elektroniske tidsskriftet RoSE (<http://www.rosejournal.com>). I 2015 kom det internasjonale forskningstidsskriftet ut i tre nye utgaver på engelsk og tysk, blant annet med tre artikler fra Steinerhøyskolens faglig tilsatte.

Samarbeid med Russland – Arbeidssenteret Blagoe Delo og Det sosialfaglige universitetet i Moskva, avdeling Ekaterinburg

I tilknytning til Steinerhøyskolens bachelorprogram i sosialpedagogikk er det inngått en samarbeidsavtale med arbeids- og utdanningssenteret *Blagoe Delo* i regionen Sverdlovsk i Russland. Blagoe Delo er et kultur-, opplærings- og arbeidssenter for mennesker med funksjonsnedsettelse, og utdanner også sosialpedagogisk fagpersonale til slik virksomhet. Samarbeidsavtalen omhandler felles fagutvikling, utveksling av lærekrefter og studenter.

Med støtte fra SIU (Senter for internasjonalisering av utdanning) gjennomførte Steinerhøyskolen i 2015 et utviklingsprosjekt med Blagoe Delo med utdanning av sosialpedagoger som tema: "Education and training for social and cultural inclusion of persons with disabilities - enhancing quality and competences in social work. (CPRU-2014/10022)". I prosjektet inngikk også State Social University / Ural Institute for Social Education, Ekaterinburg og Departementet for sosialpolitikk i regionen Sverdlovsk. Prosjektet handler i særlig grad om unge og voksne mennesker med utviklingshemning, en gruppe som til nå ikke har fått faglig oppmerksomhet i Russland, så det dreier seg om et utviklingsprosjekt der det pløyes ny mark.

I februar var Steinerhøyskolen vertskap for ti universitetsansatte og institusjonsledere fra samarbeidsinstitusjonene i Sverdlovsk. Det ble arrangert nettverksmøter og studiebesøk på Vidaråsen landsby, Balder tekstil og OPT i Oslo, samt Aurora verksteder i Bærum. I juni og september underviste medarbeidere fra Steinerhøyskolen en sammensatt studentgruppe ved Blagoe Delo i Sverdlovsk med overordnet tema "Inkludering og arbeid". Hvert av kursene var på en uke, og besøkene omfattet også institusjonsbesøk og nettverksmøter på universiteter i Ekaterinburg og Moskva. Til prosjektet er det også utarbeidet fagtekster på russisk og norsk til tema "Arbeid for mennesker med funksjonshemning". Disse skal brukes i undervisningen av studenter i sosialpedagogikk i Sverdlovsk og Oslo.

ENASTE (European Network for Academic Steiner Teacher Education)

ENASTE består av ti steinerpedagogiske lærerutdanningsinstitusjoner som har eller arbeider for å få akademisk akkreditering. Nettverket har sitt sete i Wien og arrangerer konferanser hvor grunnleggende verdier og innhold i lærerutdanningene drøftes. Ett av numrene til RoSE var i sin helhet viet ENASTEs lærerutdanningskonferanse i 2015.

Oppsummering og vurdering

Alle prosjekter har som mål å fordype og videreutvikle samspillet mellom forskning og utdanning ved Steinerhøyskolen. Samarbeidet med steinerskoler, -barnehager og sosialterapeutiske virksomheter samt høyskolens formidling av resultater og funn kan bidra til å videreutvikle/endre praksis på kortere og lengre sikt. Så langt er viktige tema satt på dagsorden. Resultater som er kommet frem til nå viser seg å være relevante for høyskolens utdanninger, for skoler, barnehager og sosialterapeutiske virksomheter.

3.1.5 Deltakelse i Horisont 2020 og Erasmus+

I 2015 har Steinerhøyskolen ikke deltatt i denne type utveksling.

3.2 Sektormål 2: Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling

3.2.1 Kvantitativ styringsparameter: Andel inntekter fra bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) utenom forskningsfinansiering fra EU og Forskningsrådet

Andel inntekter fra bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet utgjør MNOK 5.304 av MNOK 22.145 (2014: MNOK 3.098 av MNOK 19.436) som er de totale driftsinntektene for Steinerhøyskolen i 2015. Dette utgjør en økning fra 16 % i 2014 til 24 % av total omsetning i 2015.

Høyskolen satser kontinuerlig på å tilby gode etter- og videreutdanningstilbud som praksisfeltet har behov for og bidra til at det blir enklere for arbeidsgiver å tilrettelegge for kompetanseheving i skoler, barnehager og sosialterapeutiske virksomheter. Høyskolen har etter hvert fått flere oppdrag fra det øvrige steinerpedagogiske miljøet, blant annet å arrangere konferanser, gjøre utredninger og tilgjengeliggjøre faglige ressurser. Det er også bevilget mer støtte til forskning, utviklingsarbeid og formidling fra flere kilder enn tidligere. I tillegg ble det i 2015 samlet inn gavepenger og søkt støtte til drift på grunn av høyskolens underskudd.

Tilstrømmingen til høyskolens fulltids grunnutdanninger er per i dag ikke tilstrekkelig for å opprettholde og videreutvikle fagmiljøet. Det har derfor vært nødvendig å tilby emner fra grunnutdanningene som videreutdanning, samt å påta oss oppdrag og hente inn ressurser til forskning og utviklingsarbeid. Dette er i samsvar med Steinerhøyskolens strategi og egenart. Det imøtekommer samtidig behovet for forskningsresultater, kompetanseheving og utredningsarbeid i steinerskoler, -barnehager og sosialterapeutiske virksomheter.

3.2.2 Kvalitativt styringsparameter: Samarbeid med samfunns- og arbeidsliv

Steinerhøyskolens viktigste oppdragsgivere og samarbeidspartnere er Steinerskoleforbundet, Steinerbarnehageforbundet, Sosialterapeutisk forbund og Steinerskolenes foreldreforbund. Sammen med disse aktørene drøftes overordnede målsettinger og strategier legges. Alle viktige spørsmål som berører utdanningene blir kommunisert gjennom forbundene eller direkte til og fra de ulike praksisfeltene. Det konkrete samarbeidet om for eksempel praksis og praksisplasser skjer med de enkelte steinerskoler, steinerbarnehager og sosialterapeutiske virksomheter og med ansvarspersoner i de aktuelle foretakene.

I 2015 har Steinerhøyskolen hatt følgende prioriterte mål innenfor dette området:

- videreutvikle utdanningstilbudene i tråd med skolenes, barnehagenes og de sosialterapeutiske virksomhetenes behov
- gi relevante etter- og videreutdanningstilbud, god informasjon om innpassing
- opprettholde satsning på formidling gjennom kurs, foredrag og artikler i tidsskrifter

Steinerhøyskolen har oppnådd gode resultater på alle tre målsettingene i 2015:

- Det er god kommunikasjon mellom høyskolen og forbundene så vel som med de enkelte arbeidsplassene og medarbeidere. Det er derfor lett å fange opp og analysere behovene som meldes. Et tilbakevendende tema både i lærer- og barnehagelærerutdanningen er å finne riktig balanse mellom faglig bredde og dybde, mellom teori, kunsthøgskole og praksis, og mellom akademisk og erfaringsbasert læring. Dette drøftes inngående på ulike arenaer, og tendensen er at høyskolen dras i to retninger. Mens lovkrav og retningslinjer beveger seg mot mer forskningsbasert kunnskap, faglig dybde og teoritunge studier, er praksisfeltet gjennomgående mer opptatt av studentenes praktiske ferdigheter, deres egen danning og selvstendighet, evnen til å lede arbeid og aktiviteter med barn og med hvilken sikkerhet de faktisk møter barn og foreldre. Dette er svært interessante problemstillinger som er levende dilemmaer og spennende utfordringer for høyskolen faglige ledere gjennom utviklingen av studie- og undervisningsplaner; og for den enkelte faglige tilsatte i utformingen av sine undervisningsoppgaver.
- Etter- og videreutdanningsavdelingen ved Steinerhøyskolen har et tett og nært samarbeid med forbundene om hvilke etter- og videreutdanninger som tilbys årlig og på noe lengre sikt. Skolenes og barnehagenes behov for kompetanseheving og kurs drøftes på nasjonale arenaer, og Steinerhøyskolen legger opp sine langsiktige planer i forhold til det behovet som beskrives. Høyskolen er avhengig av at dyktige lærere og barnehagelærere i Skandinavia påtar seg undervisningsoppdrag innenfor sine fagfelt, både i kurssammenheng og som gjestelærere, og dette knytter også praksisfeltet og høyskolen nærmere sammen og sørger for en kontinuerlig kunnskaps- og erfaringsdeling mellom utdanning og praksisfelt.

I 2015 deltok 57 personer i Steinerhøyskolens videreutdanningstilbud. Det ble arrangert åtte etterutdanningskurs med til sammen 487 kursdeltakere. Av dem var 327 fra norske skoler og barnehager og 160 fra andre land i Norden. Hovedvekten av Steinerhøyskolens kursvirksomhet består av «Oslokursene» (innføringskurs i steinerpedagogikk, kurs i barnehagepedagogikk og fagdidaktiske kurs for klasselærere og faglærere i steinerskolenes grunnskoletrinn) som arrangeres hver sommer. Oslokursene samler gjennomsnittlig 350 pedagoger til en ukes faglig samvær hvert år.

Høsten 2015 arrangerte Steinerhøyskolen for første gang den årlige nasjonale lærerkonferansen for lærere i steinerskolene på oppdrag fra Steinerskoleforbundet. Dette samlet totalt 253 deltakere fra norske skoler i tre fulle dager. Både oppdragsgiver og høyskolen mottok svært gode tilbakemeldinger på arrangementet som helhet, på faglig nivå og profesjonalitet og på konferansebidragene som Steinerhøyskolens faglige ansatte stod for. Dette har resultert i at høyskolen har fått ansvar for å gjennomføre tilsvarende lærerkonferanse i 2016.

- Steinerhøyskolens formidlingsaktivitet er svært høy sett i forhold til antall medarbeidere, og den avhenger av behovene som meldes fra steinerpedagogiske virksomheter og fra arenaer som er interessert i steinerpedagogiske verdier eller perspektiver. I 2015 har Steinerhøyskolens medarbeidere meldt inn følgende formidlingsbidrag:

Formidlingsaktivitet 2015

Type formidling	i Norge	i utlandet	Totalt
Foredrag og kursvirksomhet	62	17	79
Konferansebidrag	28	9	37
Artikler/kronikker og debattinnlegg	11	2	13
Bokutgivelser/doktoravhandlinger	3	0	3
Kunstneriske prosjekt, utstillinger, forestillinger, konserter	20	1	21

I tillegg kommer seks fagfelleverderte artikler registrert i CRISTin, hvorav fem er i NVI-godkjente publikasjonskanaler på nivå 1 (1 stk. i 2014, nivå 1).

3.2.3 Kvalitativ styringsparameter: Forskningsinnsats i MNT- og profesjonsfag

Ikke relevant for Steinerhøyskolen.

3.3 Sektormål 3: God tilgang til utdanning

3.3.1 Kvalitativ styringsparameter: Fleksibel utdanning

Høyskolen har flere samlingsbaserte deltidstilbud; Bachelorgrad i sosialpedagogikk (fire år deltid), Bachelorgrad i steinerpedagogikk - barnehagelærerutdanning (fem år deltid), mastergrad (tre år deltid) i tillegg til diverse videreutdanningstilbud¹ innenfor lærer- og barnehagelærerutdanning. Studiene er organisert slik for å gjøre studietilbudene tilgjengelige for flest mulig og for å imøtekomme steinerskoler, -barnehager og sosialterapeutiske virksomheters behov for kompetanseheving blant sine medarbeidere. En slik organisering gjør det blant annet mulig å kombinere studier med arbeid. Deltidstilbud har bidratt til at Steinerhøyskolens totale studenttall har økt fra 230 i 2014 til 257 i 2015.

En digital læringsplattform er etablert som en sentral kommunikasjonsarena der alle aktive studenter har tilgang. Den kan brukes som en ren kommunikasjonskanal studenter seg i mellom og mellom studenter og høyskolen, men også for tildeling, innlevering og tilbakemelding på skriftlige oppgaver. Læringsplattformen er en arena som gir rom for diskusjon og faglig påfyll utenfor høyskolens lokaliteter og mellom fagmoduler. Det har hittil ikke vært aktuelt å delta i eCampus, og det er heller ikke utviklet noen strategi i forhold til dette.

¹ Steinerhøyskolen tilbyr enkeltemner fra akkrediterte utdanningstilbud som videreutdanning.

3.4 Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem

3.4.1 Kvalitativ styringsparameter: Langsiktig økonomisk planlegging

Langsiktig økonomisk planlegging må bygge på kortsiktig økonomisk planlegging. Denne har ikke vært tilfredsstillende, og det er gjort en betydelig innsats i 2015 for å forbedre dette. Steinerhøyskolen har blant annet implementert nytt regnskapssystem og innført systematisk arbeid med årsprognoser. Per dags dato er det en meget god kortsiktig økonomisk styring og planlegging som danner grunnlaget for Steinerhøyskolens langsiktige økonomiske planlegging.

Sentrale deler av langsiktig økonomisk plan:

- Modell for langsiktig planlegging av personale, som er høyskolens desidert største kostnad
- Simuleringsmodell for fremtidige studenttall og relaterte inntekter

Ved hjelp av disse verktøyene, og en fleksibel organisasjon, er vi i god stand til å forutsi og håndtere økonomiske utfordringer.

Effektiv og strategisk ressursstyring – klare prioriteringer i forhold til samfunnsoppdrag og egenart

Steinerhøyskolens utfordringer på kort sikt ligger i å rekruttere nok studenter for å sikre steinerskoler og steinerbarnehager kvalifiserte lærere og barnehagelærere. For Steinerhøyskolen vil flere studenter gi større forutsigbarhet og større økonomisk handlingsrom, noe som er svært viktig for å klare å gjennomføre utviklingsprosesser og styrke tiltak som kontinuerlig kan ivareta forskning og faglig kvalitet i utdanningene. Det har vært arbeidet med studentrekruttering over lang tid. Når det gjelder søkertall, opptak og studenttall, var det også i 2015 en økning totalt sett. Det er fortsatt et hovedmål å øke studenttallene på studieprogrammene.

Mål og satsningsområder for 2015

Den langsiktige økonomiske planen er å skaffe et bedre økonomisk handlingsrom. Steinerhøyskolen må bruke ressursene bedre og øke kvaliteten i studiene. Dette har det vært jobbet kontinuerlig med også i 2015 med spesiell målsetting om å:

- øke høyskolens samlede studenttall generelt, profesjonsutdanningene spesielt
- øke ekstern finansiering av prosjekter

Økonomiske resultater i 2015

Det ble avdekket at økonomistyringen har vært mangelfull for 2014. Dette medførte et betydelig større underskudd som ble først klarlagt i mai 2015. Dermed gikk også første halvår 2015 med et betydelig større underskudd enn antatt. Dette er nå rettet opp og er ytterligere beskrevet i ledelseskomentaren:

- økonomistyringen er fullstendig omlagt
- antall årsverk er kuttet ned
- bedre finansiering er sikret
- det ble søkt om og samlet inn til sammen MNOK 1.3 for å styrke egenkapitalen i denne situasjonen

Studentrekrutteringen er fortsatt ikke tilfredsstillende, men antall studenter høsten 2015 gikk likevel opp til 257. Dette er 13 % bedre enn i 2014.

Den lenge planlagte sammenslåingen av stiftelsene Den norske Eurytmihøyskole, Rudolf Steinerhøyskolen og Berle Antroposofisk Arbeidssenter viste seg ikke å kunne gjennomføres, da sammenslåingsprosessen bl.a. møtte motstand og tok derfor lenger tid enn ventet. Sluttpunktet for sammenslåingsprosessen ble satt da Den norske Eurytmihøyskole måtte nedlegges.

Sammenslåingsprosessen har vært både tids- og kostnadskrevende for Steinerhøyskolen og har medvirket til det negative resultatet.

Strategi for 2015

Strategien siste halvår 2015 var å få til god kvalitet til reduserte kostnader. Undervisningsåret for studieåret 2015-2016 var lagt og avtaler inngått. Dette begrenset muligheten til å kutte lønnskostnader, men noen nedskjæringer ble gjort. Utover dette har høyskolen oppnådd:

- kompetanseheving/oppgradering – tilsvarende en halv stilling til kompetanseheving
- økt inntekt gjennom økning i studenttall og studieavgifter
- flere studenter per faglig tilsatt: 17,5 i 2015 mot 15,7 i 2014
- reduserte utgifter knyttet til gjestelærere gjennom samkjøring av emner (ikke alle emner tilbys hvert år)
- økte inntekter gjennom BOA, MNOK 5.304 av MNOK 22.145 000 mot MNOK 3.098 av MNOK 1.436 i 2014
- salg av administrative tjenester til Berle Antroposofisk Arbeidssenter og Den norske Eurytmihøyskole

3.4.2 Kvalitativ styringsparameter: Solide fagmiljøer

Steinerhøyskolen har en av sine hovedutfordringer i å utvikle et sterkt fagmiljø og en profilert forskningskultur innenfor sitt fagfelt; steinerpedagogikk. Det jobbes systematisk og inngående med dette gjennom stipendordninger, samarbeidsavtaler og utveksling. Få forskere har steinerpedagogisk kompetanse, og samtidig ser det ut til at interessen for steinerpedagogikk blant etablerte forskere utenfor miljøet er liten. Det er derfor en viktig oppgave å finne ressurser til å utdanne forskere som i utgangspunktet er engasjert i steinerpedagogikk og på den måten stimulere til ny forskning. Dette må bygges opp gjennom kompetanseheving og utstrakt samarbeid over landegrensene.

Kort oppsummert er Steinerhøyskolens strategi for å skaffe et tilstrekkelig solid miljø for forskning, forskningsbasert undervisning og forskere innenfor kjerneområdet steinerpedagogikk følgende:

- skaffe økonomi til å finansiere prosjekter, relevante forskningsresultater, kompetanse, og utdanning av fremtidige forskere
- finne og hente inn forskere med steinerpedagogisk kompetanse eller interesse for steinerpedagogiske tema som er interessante for utdanningene – bygge nettverk, nasjonale, nordiske og verdensomspennende
- rekruttere fremtidige forskere og førstestillingskompetente gjennom doktorgradsstipendiater, delfinansiering
- kartlegge mulighetene for å dele faglige ressurser med andre relevante (steiner)pedagogiske utdanninger

Resultater og prosesser i 2015

Steinerhøyskolen har over lengre tid jobbet systematisk med å skape kompetente og gode fagmiljøer, stimulere til forskning og utviklingsarbeid og skaffe faglig tilsatte med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Arbeidet er langsiktig og tar tid, men satsningen gir resultater.

Kravene til kvalitet i høyere utdanning (kompetansekrav, krav til publisering og resultater i FoU-arbeid med mer) er vanskelige, til dels nesten umulige å innfri for små og svært spesialiserte virksomheter som Steinerhøyskolen. Det finnes få personer med førstestillingskompetanse innenfor steinerpedagogikk og steinerpedagogisk fagdidaktikk selv på verdensbasis. Ved å ansette førstestillingskompetente med doktorgrader som kan relateres til steinerpedagogikk, kan kompetansekrav innfris, men vedkommende har kanskje verken utdanning for eller yrkeserfaring fra profesjonsutdanningene de utdanner til. Ofte vil de heller ikke ha dype nok kunnskaper om steinerpedagogikk. Dette er et høyaktuelt dilemma for høyskolen. Faren ved en slik utvikling kan på lengre sikt være at institusjonens samfunnsoppdrag og særpreg svekkes, og da kan man spørre seg om utdanningskvaliteten har blitt bedre for studentene, og om skoler, barnehager og sosialterapeutiske virksomheter får de pedagogene de trenger og om det reelt sett bidrar til å gjøre fagmiljøet mer solid.

3.4.3 Kvantitativ styringsparameter: Andel kvinner i dosent- og professorstillinger

Steinerhøyskolen har i 2015 hatt to tilsatte professorer i til sammen 0,3 stilling (gjennomsnittstall), begge er menn.

3.4.4 Kvantitativ styringsparameter: Andel midlertidig ansatte

Steinerhøyskolen har ingen midlertidig ansatte, men hadde en rekke gjestelærere fra praksisfeltet samt en førsteamanuensis som hadde et 20 % engasjement i 2015.

4 Styring og kontroll i virksomheten

Økonomisk styring og kontroll er innskjerpet kraftig i løpet av 2015, blant annet ved å implementere nytt regnskapssystem og etablere nye rutiner for behandling og attestering av bilag.

Regnskapet skal til enhver tid være ajourført og kan avsluttes når det er behov for det, senest hvert kvartal. Ved regnskapsavslutning sammenlignes det mot detaljert budsjett, og vesentlige avvik blir fulgt opp.

Oppdatert prognose for året utarbeides ved hver regnskapsavslutning.

Økonomisk oppfølging er tema på alle styremøter, på kollegiemøter minst annenhver måned, og på månedlige ledermøter.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Institusjonens samfunnsoppdrag og egenart

Steinerhøyskolen er den eneste høyskolen i Norden som tilbyr profesjonsutdanning og studier for steinerpedagoger og medarbeidere for skole, barnehager og sosialterapeutiske virksomheter på bachelor- og mastergradsnivå. Det steinerpedagogiske miljøet i Norge er lite, men behovene er like mangfoldige som i annen pedagogisk virksomhet. Det betyr at Steinerhøyskolen må kunne tilby både en viss bredde og fleksibilitet i studiene, og samtidig bevisst og aktivt rekruttere studenter fra hele Norden til profesjonsutdanningene og tilbud innenfor etter- og videreutdanning.

5.2 Utfordringer og framtidsutsikter

Steinerhøyskolens hovedutfordringer beskrives flere steder i dette dokumentet, se for eks. styrets beretning side tre

Det steinerpedagogiske miljøet i Norge er lite (i overkant av 30 skoler, mellom 40 – 50 barnehager og under 15 sosialterapeutiske institusjoner). Steinerhøyskolen skal dekke bredden av behov for grunn-, etter- og videreutdanning for alle disse aktørene. Per i dag er det mange tilbud og for få studenter på hvert av dem til å kunne drive kostnadseffektivt. På den annen side opprettholder høyskolen et fagmiljø og en bredde av tilbud som på sikt kan utdanne flere fremtidige pedagoger og sosialpedagoger enn i dag.

Situasjonsoversikt for Steinerhøyskolen:

- alle norske steinerpedagogiske institusjoner har behov for kvalifisert arbeidskraft
- Steinerhøyskolen har større kapasitet enn antall kvalifiserte søkere som tar imot tilbudt studieplass (tilstrømningsproblem)
- studietilbudene ved Steinerhøyskolen har store utfordringer med ett eller flere av de kvantitative styringsparameterne knyttet til:
 - *antall søkere per studieplass*
 - *kandidater per program på bachelor- og masternivå*
 - *gjennomstrømming på normert tid*

Lav tilstrømming er i dag Steinerhøyskolens største trussel og en av hovedgrunnene til høyskolens andre utfordringer. Det er et tett samarbeid med praksisfelt og oppdragsgivere for å øke rekrutteringen til høyskolens studietilbud. Det har medført økte studenttall de siste par årene, men hittil har det ikke gitt utslag i form av flere heltidsekvivalenter. Det betyr at tilstrømmingen har økt, men hovedsakelig på deltidstilbud og videreutdanning. Dette vil ikke slå heldig ut for Steinerhøyskolen når insitamentet om uttelling for kandidater slår ut i 2017.

Framtidsutsiktene for Steinerhøyskolen kan være gode hvis høyskolen klarer å bli mer synlig, bli godt og tydelig profilert og spredd på viktige arenaer, gjennom aktiviteter og handlinger, i samfunnsdebattene, i nettverk og på andre måter. Dette vil gjøre Steinerhøyskolens studietilbud, idégrunnlag og verdier kjent for mange flere mennesker og kan på den måten være med på å øke tilstrømningen til studiene. I tillegg er det avgjørende at Steinerhøyskolens kandidater sikres gode overgangsmuligheter til annen høyere utdanning og kan oppnå tilsettingskompetanse i offentlige

skoler og barnehager. Dette vil gjøre profesjonsstudiene mer attraktive og bidra til at Steinerhøyskolens utdanninger blir et tryggere valg for unge mennesker.

Økt tilstrømning vil også påvirke gjennomstrømningen i studiene positivt og kan skape større faglig fokus og trykk i studentgruppene. Det vil også gi økt økonomisk handlingsrom fordi studieavgifter og statsstøtte vil øke, og dette vil gjøre det mulig å nå resultater og mål tidligere. Steinerhøyskolen må prioritere å søke finansiering for forskning og andre prosjekter fra eksterne kilder i langt større grad enn det som har vært gjort til nå.

De største fremtidige utfordringene ligger først og fremst på tre områder:

- d)** rekruttere nok studenter til å sikre videre drift på kort sikt og dekke Steinerskolenes, - barnehagenes og de sosialterapeutiske virksomhetenes behov i fremtiden
- e)** svare på myndighetenes krav til og ambisjoner for universiteter og høyskoler og ivareta Steinerhøyskolens formål og eksistensberettigelse
- f)** hente inn ekstern finansiering/gavepenger

Risikovurdering og tiltak

Risikoen for ikke å oppnå målene er selvsagt til stede, men i Steinerhøyskolens detaljerte planer for 2016 er det lagt vekt på å tydeliggjøre mål og ressurser slik at forventningene til den enkelte medarbeider blir lettere å forstå og følge opp.

Ved å gjøre små endringer og tenke langsiktig er det mulig å nå mål om solide fagmiljøer selv om det tar lang tid. Steinerhøyskolens økonomi er svært utfordrende og var ute av kontroll første halvår 2015. Vi mener likevel at fortsatt drift er nødvendig og forsvarlig da institusjonen ved flere anledninger har vist at det er mulig å snu kursen og oppnå gode resultater på kort tid. Det er igangsatt tiltak som vil gi et forsvarlig økonomisk resultat for 2016.

For en utdanningsinstitusjon som Steinerhøyskolen er det avgjørende at kvalitet vurderes ut i fra størrelse, egenart og et nasjonalt hensyn til behovet for kvalifiserte steinerpedagoger. Steinerhøyskolen er nå i dialog med Kunnskapsdepartementet om hvordan institusjonens egenart og samfunnsoppdrag kan ivaretas samtidig som høyskolens studenter sikres mobilitet og muligheter for videre studier.

5.3 Steinerhøyskolens prioriterte mål for 2016

Steinerhøyskolens satsningsområder og tiltak er basert på analyser, vurderinger av erfaringer fra kvalitetssikringssystemet og konkretiseringer av mål fra strategisk langtidsplan 2016 - 2020 i en årlig prioritert plan. Nedenfor følger en sammenfatning av satsningsområdene for 2016. Planen inneholder også detaljerte lister over tiltak, ansvar og anslått ressursbehov.

Steinerhøyskolens prioriterte plan er en viktig del av høyskolens systematiske arbeid for å sikre og videreutvikle kvalitet. Den presenterer de årlige satsningsområdene som er valgt ut på bakgrunn av analyser og vurderinger av erfaringer og resultater fra kvalitetsplanen (studentevalueringer og foreslåtte tiltak fra LMU, eksamensrapporter med mer).

Prioritert plan 2016 forholder seg til følgende sektormål som gjelder for private høyskoler som mottar statstilskudd fra Kunnskapsdepartementet, jf. Prop. 1 S (2015–2016):

- høy kvalitet i utdanning og forskning
- forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling
- god tilgang til utdanning
- effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem

Dokumentet er strukturert slik sektormål og nasjonale styringsparametere er beskrevet i *Tilskuddsbrev for private høyskoler 2016*, datert 23.12.2015. Styringsparametere som ikke er aktuelle for Steinerhøyskolen er markert med **rødt**.

Nedenfor følger en sammenfatning av satsningsområdene for 2016. **Steinerhøyskolens egne mål er angitt med blå farge.**

Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning

- 1.1: Øke tilstrømmingen til samtlige studietilbud, men spesielt til grunnutdanningene – styrke rekrutterings- og markedsføringsarbeidet - bli mer synlige
- 1.2: Gjennomføring av bachelor- og masterstudier
- 1.3: Videreutvikle struktur, innhold og organisering av lærerutdanningene, sosialpedagogikk
- 1.4: Studentenes studieinnsats og tilfredshet
- 1.5: Følge opp langsiktig plan for forskning og utviklingsarbeid og publisering
- 1.6: Vitenskapelig publisering:
- 1.7: Gjennomføring av ph.d.-utdanningen:
- 1.8: EU-samarbeid:

Sektormål 2: Forsking og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling

- 2.1: Relevans i utdanning:
- 2.2: Innovasjon
- 2.3: Tallet på forretningsideer per faglig årsverk (DBH)
- 2.4: MNT-fag

Sektormål 3: God tilgang til utdanning

- 3.1: Dimensjonering
- 3.2: Fleksibilitet og mobilitet

Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem

- 4.1: Effektivitet
- 4.2: Likestilling

5.4 Hvordan synliggjøres dette i budsjettet?

Lønnsutgiftene er den største posten på budsjettet. Nesten alle mål og oppgaver for 2016 er knyttet til handlinger som tilsatte må utføre. Det betyr:

- at de som er tilsatt må gjøre mer innenfor rammene av sin stilling

- at oppgaver må løses smartere og mer effektivt
- at bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet styrkes
- at spisskompetanse hentes inn for å løse enkelte oppgaver

De detaljerte planene for året viser en kombinasjon av alle disse tiltakene: Arbeidet skal organiseres bedre og det skal settes av tid til prioriterte oppgaver.

Steinerhøyskolen jobber aktivt for å komme i økonomisk balanse og samtidig ivareta kvaliteten i utdanningene innenfor de prioriterte områdene for 2016.

hele tusen	Budsjett 2016
Driftsinntekter	
Offentlige tilskudd	11 546
Salgsinntekter	5 190
Andre driftsinntekter	4 760
Sum driftsinntekter	21 496
Driftskostnader	
Varekostnad	2 834
Lønn og andre personalkostnader	14 576
Andre driftskostnader	4 070
Sum driftskostnader	21 480
Ordinært driftsresultat	16
Finansinntekter og kostnader	-50
Resultat av finansposter	-50
Resultat før skatt	-34
Skattekostnad	
Årsresultat	-34

6 Foreløpig årsregnskap og ledelseskommantar

6.1 Ledelseskommantar for 2015

Steinerhøyskolen er en stiftelse med flere akkrediterte studieprogram.

Steinerhøyskolens formål

Stiftelsens formål er å utdanne lærere og førskolelærere, tilby etter- og videreutdanning og konferanser, og utvikle steinerpedagogisk forskning og forskerutdanning. Stiftelsen skal også bidra med formidling og informasjon om steinerpedagogikk i offentligheten.

Bekreftelse

Jeg bekrefter med dette at foreløpig regnskap 2015 er avlagt iht. regnskapslovens bestemmelser og at det er opplyst om eventuelle avvik.

hele tusen	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2015	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Offentlige tilskudd	11 546	10 939	10 939	11 486
Salgsinntekter	5 190	4 837	5 308	4 113
Andre driftsinntekter	4 760	2 648	5 898	3 985
Sum driftsinntekter	21 496	18 424	22 145	19 584
Driftskostnader				
Varekostnad	2 834	1 175	2 801	1 344
Lønn og andre personalkostnader	14 576	14 384	15 502	14 802
Andre driftskostnader	4 070	2 887	4 839	4 213
Sum driftskostnader	21 480	18 446	23 142	20 359
Ordinært driftsresultat	16	-22	-997	-775
Finansinntekter og kostnader	-50	60	15	77
Resultat av finansposter	-50	60	15	77
Resultat før skatt	-34	38	-982	-698
Skattekostnad			-	-
Årsresultat	-34	38	-982	-698

Omtale av vesentlige endringer i resultat- og balanseposter i forhold til tidligere årsregnskap

- En midlertidig nedgang i statsstøtten blir mer enn kompensert av økning i studieavgiften. Denne økningen skyldes både økning i antall studenter og økning i avgiftene. På bakgrunn av høyskolens dårlige økonomi ble det i 2015 igangsatt en innsamlingsaksjon som innbrakte MNOK 1.3.
- Både lønnskostnader og andre driftskostnader økte kraftig og langt mer enn planlagt i 2015. Økningen vil bli reversert i 2016. Økningen i varekostnad skyldes økt aktivitetsnivå og er under kontroll.
- På balansesiden er det bare mindre endringer, bortsett fra at etablering av kassakreditt har bedret likviditeten, og at den dårlige driften har medført at egenkapitalen nesten er halvert i løpet av året.

Omtale av vesentlige avvik mellom periodisert resultatbudsjett og resultatregnskap

Ettertiden viser at kvaliteten på budsjettet for 2015 var så dårlig at en avviksanalyse blir meningsløs. Innsamlingsaksjonen som innbrakte MNOK 1.3 var ikke budsjettetert og medfører et tilsvarende positivt avvik på inntektssiden.

Omtale av transaksjoner mellom institusjonen og nærstående enheter

- Husleie fra høyskolen til byggeier (Stiftelsen Berle Antroposofisk Arbeidssenter) var i 2015 på MNOK 1.1. Dette tilsvarer en kvadratmeterpris på NOK 930 pr kvm inkludert andel fellesarealer og felleskostnader. Husleien settes til et nivå som skal dekke huseiers totale kostnader og er regulert noe opp i 2016. Husleiespørsmålet er formelt behandlet i begge styrever.
- Høyskolen utfører administrasjon og drift av bygget mot et årlig honorar på NOK 310.000. Avtalen er formelt behandlet i styret for Berle Antroposofisk Arbeidssenter og anses av begge parter som markedsbasert. Tjenestene omfatter regnskap, finansiering, kontakt med revisor, styresekretariat, administrasjon av leiekontrakter med 10-20 mindre leietakere og administrasjon av HMS, vedlikehold, renhold og vakthold.

Gjennomføringen av budsjett 2015

Det har blitt avdekket at økonomistyringen har vært mangelfull og at driften i første halvår 2015 gikk med et betydelig større underskudd enn planlagt og antatt. Dette er nå rettet opp: Økonomistyringen er fullstendig omlagt, antall årsverk er kuttet ned, og bedre finansiering er sikret. I tillegg kommer den tidligere omtalte innsamlingsaksjonen.

Studentrekrutteringen er fortsatt ikke tilfredsstillende, men antall studenter høsten 2015 kom likevel opp i 257. Dette er 13 % over 2014 og 100 flere enn i 2012.

Den lenge planlagte sammenslåingen av stiftelsene Den norske Eurytmihøyskole, Rudolf Steinerhøyskolen og Berle Antroposofisk Arbeidssenter viste seg kunne ikke gjennomføres, bl.a. som en følge av at Den norske Eurytmihøyskole måtte nedlegges.

Gjennomførte investeringer og planlagte investeringer

Det er bare gjennomført ubetydelige investeringer i 2015, og det er heller ikke planlagt investeringer av betydning for de kommende år.

Trender og utvikling i inntekter og sentrale kostnader

Rekrutteringen er ikke tilfredsstillende, men det er tross alt en økning i studenttallet på 70% siden 2010. Det arbeides systematisk og bredt med å øke tilstrømming til grunnutdanningene og heltidstilbudene. Dessverre kan vi ikke regne med at fremtidige innsamlingsaksjoner vil gi et like godt resultat som i 2015. Tendensen med økte inntekter fra BOA vil fortsette.

På kostnadssiden kan ikke tendensen fortsette, og en rekke tiltak er gjennomført.

Vennlig hilsen

RUDOLF STEINERHØYSKOLEN

Dagny Ringheim

Rektor